

megjelenő folyóiratok is. Ez a 270 folyóirat kb. 95 millió német anyanyelvű és 45 millió németül beszélni tudó lélek pedagógiai tudásvágyát elégíti ki, ami összesen 140 millió olvasót jelent. Ezzel szemben Magyarországon ezidő-szerint 70 pedagógiai folyóirat jelenik meg az országban és külföldön élő alig 11½ millió magyarság számára! Ha ehhez hozzátesszük, hogy a meg-indított magánvállalkozások feltűnő nagy számának tanúsága szerint a 400 folyóirat között alig akad néhány, amelyet nem a tanítóság önzetlen hiva-tásszeretete hívott volna életre anyagi és szellemi áldozatok árán, akkor meg kell állapítanunk, hogy ez a kiadvány nemcsak értékes és maradandó kultúr-politikai dokumentum, hanem egyúttal dicső emléke a magyar tanítóság ügy-szeretetének, tudásvágyának és hazafias önzetlenségének.

Az emlékezetes kiadványnak méltó nyomdai kiállítása a székesfőváros házinyomdáját dicséri. Elolvasását minden kártnárnak melegen ajánlhatjuk; egyrészt mert sok-sok érdekes és tanulságos adatot meríthetnek belőle, más-részt mert esetleg újabb személyi adatok hozzájárulásával előkészíthetik egy második, bővített kiadás megjelenését. A fáradhatatlan összegyűjtőket pedig arra szeretnők buzdítani, hogy egyik következő, ugyancsak hézagot pótló kiadványuk számára szemeljék ki az 1887-ben, tehát éppen félszázaddal ez-előtt megjelent Panyák-féle repertórium óta elárvult *programmértekezéseket* vagy az önálló monográfiában mindmáig szűkölködő *önképzőköröket*. Mind-egyikkel éppolyan hálára köteleznék a hazai tanítóságot, mint a magyar neve-lésügyi folyóiratoknak alapvető bibliográfiájával. kf.

Waldapfel József: Ötven év Buda és Pest irodalmi életéből 1780—1830.

A M. Tud. Akadémiától jutalmazott pályamunka, Budapest, 1935. Kiadja a M. Tud. Akadémia. (368 lap.)

Waldapfel József, a magyar pedagógiai életben és irodalomban egykór kiváló érdemeket szerzett s a mult év folyamán elhunyt Waldapfel János-nak derék fia, ki a magyar művelődés szeretetében s a nemzeti tudomány mű-velésében atyja nyomdokaiba lép, érdekes és gazdag anyagot gyűjtött össze és a Magyar Tudományos Akadémia pályadíjával koszorúzott könyvét írt Buda és Pest irodalmi életének arról a félszázadáról, melyben legtöbb történt a vala-mikor nagyrészt németajkú két testvérváros megmagyarosodására nézve s egyben arra, hogy ezek az idővel székesfővárossá fejlődő városok együtt a magyar kultúra középpontjává váljanak.

E címe szerint magyar irodalompolitikai és műveltségtörténeti monografia voltaképen kultúrpedagógiai tárgyú is, amennyiben a nemzeti műveltség köz-pontosításának egy nevezetes fejezetét tárgyalván, bizonyos szempontból a magyarság nemzeté nevelésének problémáját is megvilágítja.

Waldapfel József kiindulópontja és időkerete is pedagógiai érdekességü-nek mutatja a könyvet, mert ezt az egységes korszakot jelentő félszáz-a-dot Pázmány nagyszombati egyetemének Budára való áthelyezésével s ez át-helyezés művelődési hatásának rajzával kezdi és kereteit általában két művelő-déspolitikai eseményben, az egyetemnek a fővárosba költözésében és a M. Tud.

Akadémia működésének megindulásában állapítja meg. A szerző nagy körültekintéssel összegyűjtött anyagában sikeresen mutatja be Budapest művelődésének ezt a diadalmasan kezdődő időszakát, mely egybeesik azokkal az évekkel, mikor a két város együttesének politikai, gazdasági és társadalmi fejlődése és lendülete is megindul. Nyelvében éli igazi, újonnan megalakuló nemzeti életét nemcsak a magyar nemzet és az ország, hanem a főváros maga is mind a két tagjában. Különösen érdekes tehát a nyelvművelő mozgalmak történetének vázolásában annak az átalakulásnak a rajza, hogy az irodalmi élet gazdagodásával hogyan kezd magyarul dobogni az ország szíve s hogyan válik művelődési tüzhellyé hosszú küzdelem után úgyszólván a M. Tud. Akadémia megalakulásának s működése megindulásának óráiban.

Waldapfel könyve nem hallgatja el azt a számtalan nehézséget sem, melyet a magyar kultúra fölvirágzásának éppen a főváros falai között le kellett bírnia. E küzdelmek rajza azonban végeredményben főlemelő érzést kelt, melynek kultúrpedagógiai, közelebbről meghatározva: nemzetnevelő hatása kétségtelen.

A fiatal szerző könyve gazdag anyagával, jeles feldolgozásával és becses célnázatával valóban megérdemelte az Akadémia koszorúját. *Gyulai Agost.*

Lukács György dr.: Életem és kortársaim. I—II. k. Budapest, 1936. Pantheon.

Lukács György nyugalmazott kultuszminiszter 70 éves korában kiadta életének jelentősebb mozzanatairól szóló könyvét. Megírta a Lukács-nemzedék genealógiáját, a belügyminisztériumban való működését, békésmegyei főispán-ságát, képviselőségét, kultuszminiszteri működését, koalíciós korszakbeli munkásságát, munkapárti szereplését, a világháború alatti és utáni közszereplését, végül az utóbbi esztendőekben való tudományos munkásságát és a Revíziós Liga élén való tevékenységét. Ez körülbelül a rövid keresztmetszete élete jelentősebb állomásainak.

A munkának egyik legértékesebb része a szerzőnek vallás- és közoktatásügyi minisztersége, mert új tervekkel kívánta emlékezetessé tenni életének ezt a szakaszát. Tervezete a népoktatásban főleg arra irányult, hogy az oktatásnak teljesen ingyenesnek kell lennie. Nagyon fontosnak tartotta a 13 és 15 éves ifjaknak ismétlődő oktatását, valamint azt, hogy a 15 éves ifjak mezőgazdasági, ipari és kereskedelmi oktatásban részesüljenek, mert a gyakorlati életpályára való nevelés, különösen még az ő idejében, kenyeret biztosíthatott számukra. A magyar nyelvnek fokozottabb tanítását kívánta a nemzetiségi iskolákban. Statisztikai adatokkal bizonyítja munkájában, milyen nagy szükség volt a magyar nyelv terjesztésére. A polgári iskola újjászervezését és az egységes középiskolát is felvette programjába. Az egyetemen a tanszabadságnak teljes biztosítását kívánta, mert szerinte az volt a helyzet, hogy az állam megszabta az egyetemi tanítás menetét és a tanítandó anyagot. Kultuszminisztersége alatt még foglalkozott a katolikus önkormányzat, a kongrua és a párbér kérdésével is. Felvetette a népzene összegyűjtésének kérdését. A közegészségügy terén is számos maradandó emlék hirdeti mun-